

N:o 60.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående beviljande af medel till uppförande af nya byggnader för arméen; gifven Stockholms slott den 22 januari 1904.*

Under åberopande af närlagda utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att till uppförande af nya byggnader för arméen bevilja 6,800,000 kronor samt däraf för påbörjandet af nya kasernetablissemang till Dalregementet, Hälsinge och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägarregemente och Västernorrlands regemente för år 1905 anvisa 500,000 kronor, att utgå från den af 1902 års Riksdag till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda summan, 6,500,000 kronor.

De till ärendet hörande ritningar och kostnadsförslag samt öfriga handlingar skola vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

*Otto Virgin.*

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför  
Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott  
den 22 Januari 1904.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,  
Statsråden: ODELBERG,  
              HUSBERG,  
              PALANDER,  
              WESTRING,  
              RAMSTEDT,  
              BERGER,  
              MEYER,  
              VON FRIESEN och  
              VIRGIN.

---

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Virgin anförde vidare:

På sätt jag i mitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet den 12 innevarande månad angående statsregleringen å fjärde hufvudtiteln anført, erfordras medel redan under år 1905 för påbörjande af kasern-etablissemang för de i landets nordligare delar förlagda fältinfanteriregementena, på det att dessa byggnader måtte kunna blifva färdiga till användande år 1909, då de värnpliktiges rekrytskola kommer att vid infanteriet utsträckas till 150 dagar. Som emellertid de härför uppgjorda kostnadsförslagen icke då hunnit fullständigt granskas, var jag ej i tillfälle att med visshet angifva det belopp, som för ändamålet erfordrades, utan anhöll jag att få härtill återkomma och därvid inför Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag i ämnet.

Sedan numera dylik granskning blifvit verkställd, torde jag få ånyo fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på ifrågavarande viktiga ämne samt därvid till en början erinra därom, att chefen för generalstaben i det af honom den 8 december 1900 till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnade »sam-

mandrag af kostnaderna för beredande af nya eller ökade lokaler för arméens förläggning och utbildning enligt förslaget till ny härordning» beräknat nämnda kostnader till 47,991,750 kronor, som kunde fördelas på två byggnadsperioder. Af nämnda summa vore ungefär hälften erforderlig under första perioden, då de arbeten skulle utföras, som ansetts böra vara avslutade före utgången af de sex första åren af den för öfvergången till den nya härordningen föreslagna tiden, och återstoden under andra perioden för utförande af öfriga i sammanhang med härordningsförslagets fullständiga genomförande stående byggnadsarbeten.

Sedan ny härordning år 1901 blifvit af Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen antagen, beviljade Riksdagen samma år å extra stat under titel: *till uppförande af nya byggnader för arméen* 3,769,800 kronor, däraf dock 1,972,800 kronor voro afsedda för verkställande af ändringar samt till- och nybyggnad af baracker å infanteriregementenas mötesplatser, och endast återstoden eller 1,797,000 kronor för påbörjandet af nya kasernetablissemang. Sedermera utarbetades inom fortifikationen, på uppdrag af dåvarande statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet, detaljerade förslag till de byggnader, som borde under första byggnadsperioden uppföras, omfattande fullständiga kasernetablissemang för samtliga truppförband af kavalleriet, artilleriet — med undantag dock af Positionsartilleriregementet, som tills vidare inkvarterats i Lifgardets till häst gamla kasern, och Gottlands artilleri, för hvilket uppförandet af stall och ridhus enligt Eders Kungl. Maj:t med Riksdagen fattade beslut skall bekostas af besparingarna å anslaget till Gotlands trupper, men hvars behof af öfriga nya byggnader ännu icke blifvit tillgodosedt, — ingenjörtrupperna och trängen äfvensom för Svea och Göta lifgarden, Karlskrona grenadjärregemente, Hallands regemente, Vaxholms grenadjärregemente, Västmanlands och Norrbottens regementen samt Gottlands infanteriregemente.

Af 1902 års Riksdag äskade Eders Kungl. Maj:t beviljandet af de medel, som enligt uppgjorda kostnadsberäkningar erfordrades för berörda byggnaders uppförande eller i rundt tal 21,000,000 kronor utöfver hvad därtill redan år 1901 anvisats. Med hänsyn till, bland annat, hvad den utaf Eders Kungl. Maj:t utsedda granskningsnämnden anfört i fråga om de inom fortifikationen utarbetade normalplanerna till dessa byggnader, ansåg Riksdagen emellertid, att det af Eders Kungl. Maj:t begärda beloppet kunde begränsas till 19,950,000 kronor, samt beviljade för ändamålet sistnämnda summa och anvisade däraf för år 1903 en tredjedel eller 6,650,000 kronor. Jämväl för år 1904 har enahanda belopp anvisats, och om, såsom Eders Kungl. Maj:t i innevarande års

proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, Riksdagen anvisar återstående tredjedelen för år 1905, blifver därigenom hela den kostnadssumma anvisad, som ansetts behöflig för första byggnadsperioden. De arbeten, som skulle under denna period utföras, anses blifva afslutade år 1906.

Under andra byggnadsperioden erfordras medel till uppförande af nya kasernetablissemang för tjugu regementen, tillhörande det icke garnisonerade infanteriet, och torde förslag angående dessa arbeten i deras helhet böra framläggas för nästkommande års Riksdag. Emellertid har chefen för fortifikationen uti underdånig skrifvelse af den 7 innevarande månad anfört, att, till följd af bestämmelserna i 27 § värnpliktslagen, repetitionsöfningar vid de i Norrland förlagda infanteriregementena i regel komme att äga rum under september månad och vid öfriga infanteriregementen, utom sjöfästningsinfanteriet, under tiden från och med den 10 september till den 10 oktober. Rekrytskolorna måste fördenskull, om de skulle kunna vara afslutade före repetitionsöfningarnas början, begynna i Norrland senast den 1 april och i den öfriga delen af landet senast den 9 i samma månad; men med hänsyn till såväl jordbrukets intressen som önskvärdheten däraf, att de värnpliktige öfvades i rekrytskolan äfven under vintern, kunde det ifrågasättas, huruvida icke rekrytskolorna lämpligen borde börja tidigare, exempelvis redan i februari. Huru härmed än komme att ordnas, blefve det hälsovådligt och i landets nordligare delar omöjligt att förlägga rekrytskolorna i de nuvarande lägeretablissemangen, hvilka, oaktadt de blifvit ombonade och förbättrade, redan visat sig otillfredsställande ej blott vid rekrytskolornas inkvarterande därstädes under början af maj månad utan äfven under slutet af september, då repetitionsöfningarna påginge. Det vore därför oundgängligen nödvändigt, att fullständiga kasernetablissemang stode färdiga på nyåret 1909 för att mottaga de beväringmän, som samma år skulle inrycka i beväringrekrytskolorna. I södra Sverige kunde man uppföra ett fullständigt kasernetablissemang på omkring tre år, men i de nordligare delarna af landet kräfde utförandet af ett sådant arbete minst fyra år, däri dock i båda fallen inberäknad den tid, som åtginge för underhandlingar med städer eller andra kommuner, hvilka kunde ifrågasättas såsom förläggningsorter, om tillhandahållande utan kostnad för staten af behöflig byggnadsplats och öfningsterräng. I Norrland kunde murningsarbete ej lämpligen fortgå under längre tid af året än högst fem månader, och en nymurad byggnad borde där för att torka stå obegagnad åtminstone en sommar, innan den toges i anspråk för inkvartering. Under sådana förhållanden måste de

i nordligare delar af landet förlagda infanteriregementenas kasernetablissemang, för att kunna vara färdiga till nyåret 1909, påbörjas senast under år 1905, och de för uppförandet af dessa etablissemang erforderliga anslagsmedel begäras af den innevarande år sammanträdande Riksdagen. Ifrågavarande regementen vore Dalregementet, Hälsinge och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägareregemente och Västernorrlands regemente. Innan byggnadsplatserna för de blifvande etablissemangen till dessa regementen bestämts, vore det visserligen omöjligt att noggrannt beräkna kostnaderna för grundläggning och planering, men under förutsättning att dessa arbeten icke blefve af särskildt dyrbar beskaffenhet, och med iakttagande af de material- och arbetspris, som nu vore gällande, kunde den sammanlagda kostnaden för ifrågavarande fem kasernetablissemang, såsom af skrifvelsen bifogadt kostnadsförslag (bil. 1) framginge, beräknas till 6,800,000 kronor. Däraf behöfde emellertid för år 1905 anvisas endast 500,000 kronor, under det att återstoden borde fördelas på de tre därpå följande åren.

Chefen för fortifikationen hemställer fördenskull, att framställning måtte till Riksdagen göras om beviljande af de för dessa etablissemang erforderliga medel, hvilken hemställan blifvit af arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet tillstyrkt.

---

Det sålunda anmälda anslagsbehovet synes mig oafvisligt. Vid uppförandet å mötesplatserna af de nuvarande barackerna, hvilka voro afsedda att användas endast under blidare årstid och för kortare öfningar, hafva de fordringar, som i hygieniskt hänseende måste ställas på en för truppers förläggning under kallare årstid och under tjänstgöring af längre varaktighet afsedd byggnad, icke kunnat iakttagas. Under vintern kan deras ventilering, hvilken sommartiden sker däri-genom, att fönster och dörrar öppnas, icke ordnas på ett tillfredstäl-lande sätt, och ej heller kunna barackerna, till följd af det sätt, hvarpå de äro uppförda, hållas tillräckligt uppvärmda den kallare årstiden. Enligt inhämtade uppgifter växlar å ifrågavarande regementens mötes-platser medeltemperaturen under mars månad mellan  $-6,3^{\circ}$  i Vännäs och  $-3,2^{\circ}$  å Rommehed samt den lägsta observerade temperaturen under samma månad från  $-36^{\circ}$  å Frösön till  $-29^{\circ}$  i Sollefteå. Att barackerna å dessa mötesplatser under sådana förhållanden måste anses alldeles olämpliga för truppers inkvartering därstädes under den kallare årstiden, är uppenbart. Därtill erfordras byggnader af helt annan be-

skaffenhets, såvidt truppersnas hälsa ej skall sättas på spel. Jag instämmer därför till alla delar i hvad chefen för fortifikationen anför, jämväl beträffande nödvändigheten däraf, att arbetena för de nya kasernetablissemangens uppförande börjas så tidigt, att byggnaderna, innan de tagas i anspråk, äro fullständigt uttorkade och utan våda för truppersna användbara.

Vid utarbetandet af ritningar och kostnadsberäkningar för ifrågavarande fem kasernetablissemang har hänsyn tagits till de anmärkningar och ändringsförslag som af granskningsnämnden framställdes och af Riksdagen gillades beträffande de byggnader, hvilka skulle under första perioden uppföras.

Det synes mig vara ådagalagdt, att uppförandet af ifrågavarande fem kasernetablissemang bör begynna under år 1905. För utförandet af de för detta ändamål erforderliga arbetena under sistnämnda år behövas å ena sidan, som sagdt, allenast 500,000 kronor, men, på det att vederbörliga kontrakt må kunna upprättas, kräves å andra sidan, att hela den beräknade kostnaden för sagda etablissemang, 6,800,000 kronor, på en gång beviljas.

I mitt yttrande till statsrådsprotokollet för den 12 innevarande månad angaf jag såsom min åsikt, att de medel, hvilka för påbörjande af ifrågavarande byggnader blefve under år 1905 behöfliga, borde anvisas från det af Riksdagen år 1902 till statsverkets kassaförlagsfond under vissa villkor afsatta belopp. Enligt det vid Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition till sistnämnda års Riksdag, angående statsverkets tillstånd och behof, fogade protokoll öfver finansärenden anförde dåvarande chefen för finansdepartementet i fråga om beräkningen af statsverkets tillgångar för de behof, som vid statsregleringen borde fyllas, att han med hänsyn till de ökade militära utgifterna, särskildt de stora kostnaderna för kasernbyggnader, ansåge det riktigt och lämpligt, att för år 1902 upptoges en tilläggsbevillning och att denna, som beräknades till 7,650,000 kronor, uppfördes i 1903 års riksstat, men icke i vidare mån för 1903 års statsreglering toges i anspråk, än att den å riksstaten affördes såsom en afsättning till en fond för täckande af framtida kostnader för kasernbyggnader och sålunda komme att bilda en reservfond att, efter inhämtande af Riksdagens beslut i hvarje särskildt fall, anlitas för att bestrida en del af de i de följande årens statsregleringar förekommande kostnader för kasernbyggnader. Uti särskild proposition föreslog ock Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till upptagande i riksstaten för år 1903 åtaga sig en särskild tilläggsbevillning å förenämnda beräknade summa. I skrifvelse den 20 maj 1902 anförde Riksdagen, att Eders

Kungl. Maj:ts förslag, att till en fond för bestridande af kostnader för kasernbyggnader måtte i riksstaten för år 1903 afsättas 7,650,000 kronor, visserligen icke blifvit af Riksdagen bifallet, men att Riksdagen beslutit att i riksstaten för sistnämnda år till statsverkets kassaförlagsfond öfverföra 6,500,000 kronor, dock med bibehållande af rätt för Riksdagen att framdeles öfver detta belopp på annat sätt förfoga. På grund häraf synes det mig, att de medel, som för påbörjandet af arbetena med uppförandet af nu ifrågavarande etablissemang äro under år 1905 behöfliga, lämpligen skulle kunna af Riksdagen begäras från nämnda till kassaförlagsfonden afsatta summa, hvaraf 3,250,000 kronor återstå, sedan det belopp frånräknats, som enligt innevarande års statsverksproposition beräknats såsom tillgång vid 1905 års statsreglering.

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört, får jag alltså i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till uppförande af nya byggnader för arméen bevilja 6,800,000 kronor samt däraf för påbörjandet af nya kasernetablissemang till Dalregementet, Hälsinge och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägarregemente och Västernorrlands regemente för år 1905 anvisa 500,000 kronor, att utgå från den af 1902 års Riksdag till statsverkets kassaförlagsfond öfverförda summan, 6,500,000 kronor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle nådig proposition i ämnet, sådan den finnes detta protokoll bilagd, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

*Emil Nordblom.*

---

**K o s t n a d s -**

för uppförande af nya kasernetablissemang för Dalregementet, Hälsinge  
norrlands

	Kanslihus.	Kasern för 1 bataljon.	2 kaserner hvardera för 1 bataljon.	Kokinrätt- ning.	Sjuk- paviljong.	Exercis- hus.
Dalregementet.....	101,866	255,667	511,334	62,188	48,866	52,499
Hälsinge regemente .....	102,595	262,642	525,284	65,610	49,767	49,454
Västerbottens regemente .....	107,215	274,693	549,386	64,890	50,791	51,400
Jämtlands fältjägarregemente .....	105,938	271,912	543,824	68,334	51,347	51,613
Västernorrlands regemente .....	103,550	265,505	531,010	63,615	50,299	50,860



## Bil. 1.

## fö r s l a g

och Västerbottens regementen, Jämtlands fältjägareregemente samt Västerregemente.

Stall och vagnbod.	Fordons- och gevärsförråd med reparationsverkstad.	Varmbadhus och tvättrinättning.	Afträde m. m.	Rörledningsarbeten.	Åskledare.	Planering och stängsel.	Arbetsledning och ritningar.	Oförutsodda utgifter.	Summa.
12,407	38,237	35,807	12,696	60,000	4,000	30,000	30,000	62,433	1,318,000
12,443	38,521	37,440	12,776	60,000	4,000	30,000	30,000	63,468	1,344,000
12,545	39,523	37,374	12,396	65,000	4,000	30,000	30,000	65,787	1,395,000
12,763	39,458	38,089	12,940	65,000	4,000	30,000	30,000	65,782	1,391,000
12,332	37,883	36,960	12,218	60,000	4,000	30,000	30,000	63,768	1,352,000
Summa kronor									6,800,000